

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platecu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru priu asemnatiunile postei statului, adreseate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 46.

Sibiu, 9/21 Iuniu 1879.

Anulu II.

Abonamentu nou la

„Observatoriulu“

Apropiandu-ne de finea Semestrului primu precum si a triluniului Aprilu—Iuniu, prin acésta deschidemu prenumeratiune noua și invitamu la reînnoirea abonamentului pe Semestrulu alu douilea și pe triluniulu Iuliu—Septembre.

Condițiunile de abonamentu se potu vedea în fruntea diariului și adeca:

În lăintrulu monarhiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni
Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

În străinatate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

În Sibiu „Observatoriulu“ costă 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune în Sibiu, Piatia mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente și în bilete hipotecari de ale statului, al pari.

În București abonamentele se potu face și la librari'a d-lui J. Szöllösi, piati'a teatrului.

Pentru înlesnirea publicului primimu abonamente noue și cu Prim'a fiacarei luni.

Din 10 esemplare abonate efectiv, unulu se dá gratis.

Ne aflamu în plăcut'a pozițiune a potea anunțá totu cu acésta ocașiune, ca în numerulu viitoru vomu începe a publicá în Foisior'a „Observatoriulu“ într'o serie de numerii „Biographi'a lui Andreiu Muresianu“, neuitatului nostru bardu nationalu, precum și câteva corespondenție fórté interesante de ale sale.

Redactiunea.

Foisior'a „Observatoriului“.

Femelele.

De: Juliu Pederzani.

Traducere de: J. G. Baritiu.

(Urmare.)

Celu mai frumosu cuventu, ce au exprimat vredodată gur'a unui principe este: „Voiescu abolitiunea miseriei!“ Inse pana acuma acestu cuventu nu s'au implinitu. Acésta fapta, care este un'a din cele mai sublime, nu va succede nici-odata bogatiei séu poterei unui principe. Fiindu ca numai cu moneta sunatóre și cu bancnot'a trosnitóre paupertatea nu se póte desfiintia, nici miseri'a nu se póte alungá.

Cu moned'a, ce o arunca cineva seracului, nu este facutu totu. Moned'a nu are ochi, nici ánima și nici voce. Ea este surda și muta.

Poporul seracu voiesce inse se védia unu ochiu, care cu o privire plina cauta în palid'a sa fatia, o ánima ce inpartieste cu sinceritate dorerile sale, o voce care plina de blandetia i dice: „Te iubescu și nu te voiu parasi. Eu suferu împreuna cu tine și remanu la tine!“

Cine nu'si a mancatu panea cu lacrimi, cine nu a siediutu plangendu pe asternutul seu în nopti de suferintie, acela nu cunoște paupertatea și nu va fi în stare se intieléga nici-odata strigatele ei de dorere.

O dama din cea mai înalta classa a aristocratiei se duse într'o diminétia cu trasur'a la biserica. Erá o di fórté rece de iérn'a. De si erá înbracata în blana de samuru și hermelinu, totusi sosindu acasa erá de jumetate inghiatiata. Sarindu din trasura chiama inca pe scara pe intendantulu seu. Elu sosi. „Tramite îndata familielorui sirmame din suburbiu, si ca exprima câteva nume — lemne, multe lemne. Sermanii de ei trebuie se inghietie!“

Elementulu romanescu în armat'a imperiala austro-ungara.

(Urmare și fine.)

Numerulu oficiarilor de nationalitate romana se afla într'o disproporțiune batátóre la ochi fatia cu numerulu totalu alu soldatiloru romani. Déca vomu considerá, ca în tempu de resbelu se afla aprópe la 70.000 romani sub stégurile imperiale, apoi socotindu câte unu oficiaru la 50 soldati, numerulu oficiarilor de nationalitate romana ar trebui se fia de 1400. În realitate inse elementulu, romanescu de abea copere a siéptea parte din cifr'a indicata. Asia resulta celu putinu din statistic'a militara incheiata cu finea anului 1878, ale carei date de atunci încóce, în locu se crésca au decrescutu.

Între demnitarii actuali superiori de nationalitate romana, loculu primu ilu ocupa Escelentia sa d. feldmaresialu-lieutenantulu Alexandru Guranu, care mai înainte a fostu directorulu celei mai înalte scóle militare, adeca a Scólei de resbelu (Kriegsschule), mai apoi directoru alu renumitului Institutu geograficu, care se bucura de o reputatiune européna, éra actualmente se afla în Mostar în calitate de comandantu alu Hertiegovinei și alu divisiunei a 18 de infanterie. Afara de acesta în ranguri mai înalte, se afla colonelulu din stabulu generalu d. Ladislau Popp, fostu siefu alu stabului generalu alu supremului comandante, generalulu de artilerie Philipovici în decursulu campaniei bosniace; apoi vice-colonelulu Teodoru Seracin din stabulu generalu, care a functionatu în campani'a trecuta cá siefu în generalu-stabulu feldmaresialu-lieutenantulu Szápáry, comandatulu multu incercatei divisiuni Nr. 20. Mai avemu inca a mentioná pe d. vice-colonelulu Mihailu Trapsia în stabulu generalu, atasiatu timporaru la regimentulu de artilerie Nr. 2, pe d. maioru Aronu Bihoiu dela regimentulu de infanterie Nr. 50 și pe d. Ioanu Radosevici dela regimentulu de infanterie Nr. 16. Pana înainte de acésta cu câteva luni se mai aflá în activitate și d. colonelu Velicanu de Boldogmezö, care de atunci încóce au intratu în pensiune.

Cu finea anului 1878 în corpulu de ofiacari alu regimentului de infanterie Nr. 64 se aflau

relative multi romani și adeca 2 capitani, 10 locotenenti, 13 sublocotenenti activi și 3 în reserva, apoi 1 cadetu-sublocotenente.

Preste totu au servitu:

la infanterie: 37 capitani, 64 locotenenti, 60 sublocotenenti activi, 30 sublocotenenti în reserva, 12 cadeti activi și 1 cadetu în reserva;

la venatori: 2 sublocotenenti activi și 2 sublocotenenti în reserva;

la cavalerie: 2 capitani, 2 locotenenti și 5 sublocotenenti;

la artilerie: 3 capitani, 6 locotenenti, 6 sublocotenenti activi, 3 sublocotenenti în reserva și 1 cadetu;

în corpulu mediciloru militari servescu: 2 medici de regimentu, 3 medici-locotenenti și 12 medici-locotenenti numiti și medici de asistentia în reserva;

în corpulu administrativu militaru se aflau: 2 capitani, 1 locotenentu și 3 sublocotenenti și în fine în corpulu de auditoratu se aflá 1 practicantulu, care de atuncea au avansatu la rangulu de locotenentu-auditoru.

Din cifrele de mai susu se póte convinge ori cine, câtu este de reu reprezentata natiunea nóstra în corpulu de ofiacari alu armatei de linie austro-ungara. Speramu a potea espune cu alta ocașiune, adeveratele cauze ale acestei disproporțiuni uimitóre și instrinatóre și a cercetá întru câtu este de vina la acésta natiunea însasi și întru câtu sistemulu de avansamentu, ce a domnit în armat'a austriaca pana la catastrof'a dela Sadow'a.

Acum ne vomu margini a indigetá modulu cum s'ar potea repará acésta scadere. Modulu celu mai practiculu și mai comodulu este: cá tineri inteligenti dar' lipsiti de mijlóce se între în scólele de cadeti și acolo se'si faca educatiunea loru militara pe speșele statului, la alu carui budgetu de „feru și sange“ contribue și natiunea nóstra cu sume destulu de considerabile. În acele scóle militare, acei tineri dupa ce se voru supune unui esamenu de receptiune, potu se'si faca în cursu de 4 ani educatiunea loru militara, candu apoi parasescu scól'a cu rangulu de sublocotenenti, pentru cá se fia aplicati la serviciulu activu alu trupe. Asemenea scóle militare de cadeti se afla infintiate în Timisiór'a, Sibiu, Kaschau (Casiovi'a) Bud'a-Pest'a etc.

Datele comunicate pana aci se referescu numai

Urcandu scar'a grabesce în bine incalditulu ei cabinetu. Asediata într'unu fotoliu, cu peciórele pe tabl'a caminului, înalt'a dama se incaldieste. Dupa cateva momente intra intendantulu și primulu ei cuventu este: „Ah, lasa nu mai tramite lemne. Nu este asia frigu, cum ini inchipuisemu. Astadi nu este frigu.“

La méșe de scrisu, în camer'a bine incaldita, cineva póte scrie frumosu despre paupertate. Am auditu în multe salóne, în jurulu splendidu asternutei mese, vorbindu-se cu multa elocintia despra miseria și paupertate. Cine se cobóra inse în colibe seraciei, care sunt situate în capetulu unui orasiu, cine intra în camerele umede, unde ap'a curge de pe pareti și unde viscolulu iernei strabate priu gémurile sparte, acela amutieste.

Cine a privitu odata într'o fatia, pe care fómea o au acoperitu cu acea colóre vinata alburia, în care miseri'a a scrisu cu degetu de feru: „Tu esti a-mea“, acela nu are cuvinte frumoșe pe budie, acela are numai o ánima, care amenintia a i se frange de dorere și unu ochiu umedu de lacrimi.

Sbieratulu și tipetulu paupertatii strabate în lume, alu paupertatiei care isi arata golitiunea și miseri'a acoperita cu sdremtie.

Si acésta inca totusi nu este paupertatea adevérata si estrema.

Ide'a, ca adevérat'a paupertate remane ascunsa, ranesce ánima nóstra, pentru ca ea, coprinșă fiindu de rusine a cersi, nu parascesc triste sale locuintie.

Acele colibe triste unde locuesce miseri'a. Acea miseria hidósa și petrundietóre de ánima, „a carei începutu este nepriceputu și alu carei finitu nu se póte prevedé.“

„Seracii sunt lasati în grij'a ta,“ dice unu cuventu frumosu catra femeie, „și tu vei fi ajutorulu orfaniloru.“

Femei'a este geniulu sermaniloru. Ea se bucura de unu întreitulu daru: amorulu, timpulu și simtiulu delicatetiei.

Candu o sermana și betrana matusica vede deschidenduse usi'a mansardei sale și privirile ei de jumetate

stínse, intalnescu pe pragulu acelu înghiu umedu, figur'a unei femeie cu unu zimbetu dulce pe budie, ce i aduce sperantia; candu vede man'a în care straluce eleimosin'a și ochiulu care i dice: „Te compatimescu și voiu cá se'ti ajutu tie și copiiloru tei.“

Atuncea cu acea voce incantata a ánimei, care odinóra resuná și salutá în muntii Hebronului, pe cea mai sublima dintre femei, esclama: „Tu esti binecuvéntata,“ și plangerea incetédia.

Marimea ce se dejosesce din pietate; bogati'a care se desbraca din amoru, acesta este caracterulu femeiei. „Abondantia, dice o lume frivolá, este poesi'a vietiei, necesitatile ei este pros'a!“

Din amoru femeia renuntia la acésta poesié a vietiei și înbratisédia pros'a unei esistentie pline de privatiuni.

Amorulu puru și desinteresatu înaltia femeia la rangulu unui geniulu alu paupertatii și la acela alu preotesei omeninei.

Diverse.

— (O mama uituca.) Siefulu statiunii din Gent, primi dilele trecute urmatóre depesia: „În trenulu dela 10 óre 50 minute am uitatu: unu copilasulu de 6 luni, unu cortu de plóia și unu pachetu de haine.“

— (Tieranii nostri.) Acum câtu-va timpulu, scrie „Renascerea“ unu preotu de satu primisce visit'a a mai multoru tierani. — Parinte, dicu ei, amu venitulu se te rugamu se faci o sfesitania. — Fórté bine, copii mei, le respunde preotulu. — Asia parinte, amu dori se dea putina grindina. — Vreti se rideti, fetii-mei. Ati dori póte din contra, se ve ferésca D-dieu de asia lucru. — Nici-de-cum, parinte. Anulu acesta, dupa cum se vede, nu pré o se fia bucate multe. Déca ar cadé grindina, amu fi fórté multiumiti. — Cum asia? — Parinte, ne-amu asiguratu bucatele, la societatea „Dacia.“ Preotulu n'a voitulu se faca sfesitania.

la soldatii romani, cari se afla inrolati in armat'a de linie imperiala. In cãtu priveste armat'a teritoriala a Ungariei, numita armat'a de honvedii, adeca aparatori ai patriei magiare, apoi si in bataliõnele acelei armate natiunea romana este reprezentata cu celu putiunu 30,000 din cele 80,000, care este cif'r'a ficsa a acelei armate teritoriale. Deosebirea intre honvedii si armat'a de linie, este, cã aceea nu este supusa ministrului de resbelu imperialu din Vien'a, ci unui ministru unghurescu numitu ad hoc pentru aperarea tierii. Acãsta deosebire inse este ilusorie, pentru cã precum amu vediutu in decursulu campaniei bosniace, in tempu de lipsa, honvedii trecu fruntari'a si sunt supusi comandai ministrului de resbelu imperialu. Asemenarea este, cã honvedii, care au numai infanterie si cãteva escadrõne de cavalerie, era artilerie de locu, au pusica de acelasi sistemu cã si infateri'a de linie, asia ca acelu fecioru, care a servitu la linie pãte se manuedie si arm'a honvedului si vice-versa, fara de a mai avea lipsa de o alta instructiune, decãtu numai aceea a comandai, care la armat'a de linie este cea germana, era la honvedii cea magiara.

Luandu cele dõue cifre la unu locu, adeca cele 70,000 romani din armat'a de linie si cele 30,000 dela honvedii resulta, cã: contingentulu pe care ilu dà natiunea romana este de 100,000 soldati. Se prea intielege cã in tempu de resbelu acãsta cifra pãte se crãscã pãna la 150,000.

Aceste cifre sunt fõrte instructive dar' totuodata si fõrte elocente. Ele sunt in acelasi momentu inveselitõre, dar' totuodata si intristatõre, pentru cã pe deoparte, ele probedia in modulu celu mai stralucitu, cã natiunea romana este o natiune cu unu trecutulu militar, cu o actualitate militara si cu unu viitorulu militar, era pe de alta parte, cã aceiasi natiune, care contribue cu aprõpe 1/6 la forti'a armata a monarchiei, mai este inca un'a din natiunile umilite si desmostenite ale aceleiasi monarchii, pentru acarei aparare si-au versatu si isi vërãsa pãna in dilele de astadi nobilulu seu sange, atãtu in contra inamiciloru externi cãtu si interni, ori de cãte ori o a chiebatu si i-au poruncitu suveranulu seu.

Acestu devotamentu si acãsta lealitate exemplara remanã-va ea õre in eternu nerecompensata si ignorata? Eata o intrebare asupra careia trebuie se medite die intrãg'a natiune romana si pe care n'ar trebui se o piãrdia din vedere, nici dinasthi'a si nici guvernele Maiestatii Sale imperiale.

Dela diet'a Ungariei.

Discursulu

deputatulu Alexandru Romanu, tinutu in siedinti'a dela 1 Maiu a. c. a dietei Ungariei in cestiunea limbei magiare.

(Dupa diariulu stenograficu alu dietei.

On. casa! Fiind ca in acãsta casa a deputatiloru . . . (sgomotu). Rogu pe toti deputatii se aiba bunavointia a ascultã cu deosebire pentru cã se poteti intielege, cã-ci mi-ar pãrea fõrte reu, candu unele din cuvintele mele aru fi reu intielese din cauza, ca a fostu prea putina linise in casa. (Se audimu!)

Fiind ca in cas'a acãsta si potu se dicu in patri'a nõstra, cestiunea nationalitatiloru n'a fostu de unu tempu incõce obiectu de discussiune, fenomenulu acestuia voiu se'i dau o scurta explicatiune. Caus'a acestui fenomenu, celu putinu in cãtu privesce pe deputatii, cari se tinu de nationalitatea romana, a fostu, ca inainte de acãsta cu patru ani, candu din consideratiune la calamitatea financiala si la indelung'a si steril'a disputa, s'a facutu fusiunea, deputatii romani s'a sfatuitu si au hotaritu, ca de õrece dupa convingerea lor politica, interesulu intre elementulu magiaru si romanu este atãta de comunu, in cãtu daca nu aru tinã comutu de situatiunea actuala si aru pune pedeci guvernulu, cu dreptu cuventu s'aru potã invinovati de prea putinu patriotismu. Mai departe au vrutu se ia arm'a din mana aceloru ce necontentu i-au acusat, ca sunt cu porniri vrajmasiesci contra nationalitatii magiare si contra patriei. Dicu, asia dara, ca amu hotaritu se punemu la o parte cestiunea nationalitatiloru, pentru ca iubimu patria comuna, cã ori cari altii si se nu punemu pedeci guvernulu, cã se pãta vindecã relele si se ajute din ticalosia generala. Hotarirea acãsta amu impartasit-o actualulu ministru-presiedinte, pe care l-amu rugatu ca ocaziunea aceea se midulocãscã sustinerea legei despre nationalitati. Durere, de atunci incõce calamitatile financiale nu au incetatu, ticalosia generala in multe privinte a mai crescutu, era in privinti'a Romaniloru nemultimea prin inpregurarea, ca art. XIV din 1868, care regulãdia egal'a indreptare a nationalitatiloru, din di in di se dà mai multu uitare, s'a potentiatu, pentru ca nu se mai tine comutu de nici o sectiune a acelei legi, care garantãdia si nationalitatiloru õre care drepturi. Se nu vorbimu de dd. solgabirei si celu din urma notariu satescu calca in piciorã legea acãsta. Si noi Romanii amu inadusitu durerea nõstra din caus'a acestui fenomenu si amu tacutu si nu ne-amu plansu.

Intr'aceea ce s'a intemplat? Manipulantii intregi presse siovinistice magiare n'au apretiuutu resignatiunea

acãsta patriotica, nu au intielesu tacãrea acãsta, nu inadusirea durerei, ci luandu-o dreptu semnu de indetulire si urmandu tactic'a noue binecunoscuta au inceputu a agitã necontentu, facãndu presiune teroristica asupra publiculu magiaru cetitoriu, fiindu ajutati in sirgintia lor de unele foi volante din partile de susu ale Ungariei, a caroru autori numai cu provocarea principulu de intolerantia nationala au sciutu asi trage atentivã asupra'si — au facutu presiune si asupra guvernulu si — cu parere de reu trebuie se o spunu — chiaru si intre partizanii aceia ai aceste case, cari conformu programei lor dorescu a se intinde pãna la marginile estreme a le libertatii, in privintia nationalitatiloru asia se pricepe libertatea in catu aru voi se stãrgã si putintelulu ce la lasatu art. XL din 1868.

Dupa astfelu de primire este acum aprõpe unu anu, ca proiectulu acesta de lege tãne cã si sierpele de mare din fabula pe cetatienii patriei intr'o agitatiune continua. De o parte atitudinea pressei siovinistice magiare, de alta parte vocile aparatõre in press'a nationalitatiloru intr'atata au intaritatu spiritele in catu cu deosebire simburile poporulu romanu, ingrigiatu de limb'a sa, pentru ca e uniculu si celu mai scumpu tesauru alu seu a datu navala cu petitiuni asupra archipastoriloru sei, cã se intrevina la Majestate cu rugari cu scopu de-a impededã pericolulu cu care erã amenintiatu. Si pentruce s'au adresatu õre archipastorii romani de-a dreptulu la acestu factoru alu legislatiunei? Pentru ca din trista experientia ei au sciutu bine, ca delaturarea acestui proiectu intentionatu, aici dela factorulu acesta alu legislatiunei abia se pãte sperã.

Ne este in prõspeta aducere aminte campania pressei magiare contra archipastoriloru romani si continuata pana la punerea acestui proiectu pe mäsã dietei. Erã pe aci se'i declare de tradatori de patrie. Cu tãte ca nimenea nu pãte negã, ca dreptulu de petitionare este unulu dintre libertatile constitutionale si nu este nimenea intre noi in cass'a acãsta, nici guvern, nici deputati, cine se fia in stare a invinui pe ori care dintre archipastorii romani de peccatulu nepatriotismulu.

Siovinistii pressei magiare cu unu entusiasmu demnu de o cauza mai buna, cautau prin colõnele putineloru foi straine, care incuviintiau proiectulu de lege si tindeau manile cã Bernard dupa peatra trasnitulu, candu dau de unu fragmentu golu de articulu, cã reproducendu-lu si comentandu-lu se'lu presentese publiculu cetitoriu magiaru. Inse incungiarau cu mare precautiune, numai a aminti de vocile si articoli mai insemnati, aparuti in foile mai insemnate din strainatate, s'au ale nationalitatiloru din tiãra, cari desaprobau proiectulu, de buna sãma cu intentiunea, cã poporulu magiaru se nu audia glasulu dreptatii si strigatulu demnu de apretiare alu vatematiloru.

Eu, d-loru, in procedur'a acãsta gasescu numai motivulu, ca manipulantii pressei siovinistice se temu de mintea cea trãsa a natiunei magiare.

Simtiulu nedreptatii se caracterisãsa mai departe si prin procedur'a aceea a pressei, ca foile una dupa alta, au comunicatu o asia numita epistola a unui preotu serbescu.

Dupa aceea s'a pregatitu de mana lunga adress'a aceloru doui episcopi ruteni, si folosindu-se de nesciintia bietulu poporu romanu din Maramuresiu, functionarii comitatensi petitiunile pregatite de densii cu maiestrie si cu insielaciuni, in glasu de trambitia, le-au taritu, cã pe calulu troianu, in tãte foile.

Ce felu de pondu au astfelu de adrese necõpte cu deosebire ale celoru doui episcopi ruteni, asia credu ca este bine cunoscutu in cercurile gubernamentale, dara mai bine in biroulu respectivu alu ministeriulu de instructiune publica. Nenorocit'a adresa mestesugita in Maramuresiu nici atata pondu nu pãte se aiba, catu a avutu la timpulu seu adress'a pregatita de functionarii dominatiunei teroristice, subscrisa de vre-o cateva sute de locuitori din Bud'a, la tãta intemplantã mai inteligenti decatu õmenii din bietulu poporu romanu din Maramuresiu, si substernuta carnifelului anteluptatoriloru pentru libertatea magiara din 1849.

Dupa astfelu de premise acestu nenorocitu proiectu s'a pus pe mäs'a dietei intr'o di de jale. Malum omen! Quod Deus a republica avertat.

Cã ori si cine, asia doriãmu se cunoscu si eu coprinsulu si motivarea lui. Le-amu cetitu, le-am studiatu, dara n'amu aflatu in motivare alta, decatu argumente mascate si silogisme sucite. Me-am miratu de bunavointia pentru care nu se pãte multumi din destulu, cu care este saturata motivarea machiavelistica, acarei autoru, cã si candu ar fi inbracatu intr'o rasa de calugaru misericordianu, spune cu multa compatimire, ce interesu mare are, cã si copii nationalitatiloru diverse, cari din scõla se intõrcu la plugu, se se faca partasi de tãta fericirea si bunetatea ce si-o pãte omulu gandi, si care a buna sãma se va reversã asupra, daca voru sci unghurescu. Asia credu ca nimenea dela plugu nu devine de-adreptulu ministru, afara de limb'a magiara mai trebuie se invetie multe alte: „multa tulit, fecitque puer, sudavit et absit.“ Cine vrea se se faca partasiu de bunetatea acãsta invatia elu si unghurescu, la acãsta inse se cere tempu. Dar' dicu, asemenea argumentatiuni nu sunt, precum a observatu st. meu amicu Mocsãry Ludovicu fõrte nimeritu, nu sunt demne de demnitatea casei si me miru cum s'a potutu alaturã astfelu de motivare la unu proiectu de lege atatu de seriosu.

Oper'a acãsta de amalgamisare esita din birourile resortulu ministerialu, si aici atingu cã in trecatu, cu tãte ca dlu ministru este responsabilu, este nevinovatu de paternitatea proiectulu acestuia — acestu proiectu esitu din resortulu birouriloru ministeriale, dupa ce l'am studiatu, m'a convinsu ca pe deoparte e de prisosu, de alta parte in locu de-a ajunge scopulu, care se feresce a'lu marturisi, dara pentru aceea ilu scimnu care este, va avã unu resultatu cu totulu contrariu.

Insusi st. d. ministru escusandu-se de nedreptatea acesteia afaceri a marturisiutu inaintea comisiunei, ca

numai la instigatiunile mai multoru deputati si altoru õmeni a adusu acestu proiectu de lege.

Min. de culte si instructiune publica Augustinu Trefort (intrerõpendu): Nu m'amu escusatu, pentrucã n'amu obiceitulu acesta!

Alexandru Romanu: Acãsta marturisire in-sãmna, ca nici densulu nu'lu incuviintãdia si unulu dintre membrii cei mai de frunte ai comisiunei a spus-o pe fatia, ca nici densulu nu astãpta multu dela proiectu — si la acãsta voiu veni mai tardiu, — dara si unulu si altulu a primitu proiectulu inca si in form'a modificata, cu tãte ca ministrulu de instructiune s'a declarat gata la ori-ce mitigare. In mania tuturoru acestora a primitu proiectulu in tãte partile sale, care nu numai ca nu s'a mitigatu, dara in executare este cu multu mai draconicu si mai riguros.

In privintia obiectulu acestuia m'am intielesu cu mai multi dintre sotii deputati si i-amu rugatu de opiniunile lor. O parte fõrte considerabila dintre acestia a recunoscutu, ca proiectulu este fara scopu si a disu: nu'lu votezu si nu voiu fi de fatia nici la desbaterea si nici la votarea lui. Alta parte a disu: este o inepta cortesie. Nu, eu nu credu acãsta din partea guvernulu. Proiectulu acesta este o zala, d-loru, din acelu lantiu, care formãza unu sistemu intregu, pe care'lu cunõscemu din trecute. Acesta este intõrcerea la legile despre limbi din 1848 si de mai nainte, care prin articoli de lege XLIV si XXXVIII din 1868 au fostu delaturate, dar' care prin proiectulu acesta mai nou nu numai se modifica, ci se restõrna. *On revient toujours a ses premiers amours.*

Me folosescu de acestu proverbu francesu si n'am vrutu se citesu pre celu latinu, pentrucã e mai drasticu.

Unii dintre domnii deputati din punctulu de vedere alu partidei lor au disu, ca proiectulu este apucatura cortesiesca, care guvernulu o folosesce pentrucã se'si recastige poporaritãtea perduta prin politic'a sa cea rea. La aceste le-amu respunsu, daca proiectulu de lege este apucatura cortesiesca, atunci d-võstra sunteti datori, ca urmandu convingeriloru ce aveti se ridicati cuventulu in contra. Mi-au marturisiutu, ca presiunea siovinistica este atatu de mare, in catu unu magiaru nu e in stare a se espune se vorbãscã contra. N'am potutu crede, ca domnii, cari dupa punctulu lor de manecare declara proiectulu de o apucatura cortesiesca isi esprimau convingerile lor, de õrece candu st. d. propunetoriu precum si mai multi din stang'a estrema au facutu reflexiunile d-loru la discursurile condeputatiloru Mihailu Politu si Adolf Zay, au spus claru, care este scopulu si marturisirea lor, care este fõrte pretiosa pentru mine, pentrucã a descopere motivarea proiectulu in tãta golatãtea ei.

(Va urmã.)

Romania.

— In siedinti'a dela 30 Maiu st. v. a camerei romane de revisuire s'a alesu biroulu definitivu. D. C. A. Rosetti a fostu alesu cu 71 voturi esprese dintre 113 de presiedinte alu Adunarei deputatiloru, 42 de bile (ale opositinaliloru) au fostu albe. Presiedintele a proclamatu apoi de presiedinte pe d. C. A. Rosetti, care ocupandu fotoliulu presiedintiei a rostitu urmatoriulu discursu:

„Mandatari ai natiunei! Bine-voiti a primi espressionea simtieminteloru mele de recunoscintia pentru onõrea, ce imi ati facutu. Am avutu fericirea de a strabate cu Camer'a trecuta prin mari greutati, dër' gloriõse, si a merge cu dens'a pãna la punctulu de sosire, sustienutu de natiunea intrãga, care este stinnata, respectata si declarata de Europ'a intrãga, cã natiune vitãza si leala. (Aplause.) Astadi suntemu la punctulu de plecãre alu erei celei nõue, in care intra Statulu romanu. Cã reprezentanti ai natiunei, cunõsceti situatiunea. Orientele este inca turburatu si nu'si a gasitu inca bazele, care se promita, care se asigure, pentru unu tempu mai indelungatu linistea si pacea. Europ'a este frementata de felurite interese, de felurite neintielegeri, in care adesea interesele se ciocnescu intre densele. Cã ori ce natiune, avemu amici in afara, dera pãte naturalu s'avemu si inamici. Positiunea nõstra geografica ne-a facutu si ne va face adesea multu bine; dër' ne-a adusu, cum sciti, mari calamitati, suferintie urasie si pãte, in starea actuala a Europei, se ne mai aduca mari greutati, dera mandatarii natiunii nu voru urmã nestramutatu calea strabuniloru si a parintiloru lor. (Aplause). Constitutiunea nõstra si libertatile nõstre placu multora; dër' displacu altor'a. Cestiunea ce sunteti chiebatu a deslegã este din cele mai grele: interesele din afara lupta a ne aduce, a ne mari greutatile, ele inse voru fi inlaturate indata ce toti uniti vomu luptã, cã pasiunile din intru se nu ne retacãscã intr'o cestiune atãtu de mare si nationala. (Aplause). Uniti dër', d-loru deputati, uniti cu totii, nu pãte fi nici o indoiãla, cã nu veti deslegã acãsta cestiune astfelu, in cãtu Europ'a se ve admire din nou si pe terenulu politicu, era natiunea se proclame, ca mandatarii ei au bine meritatu dela patria. (Aplause prelungite).“

— Dupa aceea s'au alesu cei patru vicepresiedinti ai Camerei si adeca: d. A. Teriachiu cu 75, d. G. Chitiu cu 71, d. D. Giani cu 70 si d. D. Lec'a cu 69 voturi.

In sedinti'a de Marti 29 Maiu st. v. Senatul romanu s'a constituitu alegându-si biurolu definitivu. Imediatu inainte de alegere se redică Em. S'a Metropolitulu-Primatu si dise: „D-loru senatori! Am vediu in totudéuna cu mandria si cu recunoscintia pe acestu maturu si inaltu corpu deprinsu a alege pe Mitropolitulu-Primatu alu tiei cá presiedinte alu seu, acésta cá unu omagiu si respectu cátra religiunea strabuniloru nostrii. Inse, fiindu-cá in sesiunea de estu-timpu acestu corpu are a se ocupá de cestiunea israelita si fiindu-cá Europ'a a fostu insielata ca, in acésta cestiune, noi Romanii suntemu condusi de spiritulu de intolerantia religiósá, pentru a nu dá locu dér' la nici o umbra de banuieála, ve rogu, d-loru senatori, se bine-voiti a dá acésta onóre unei persóne laice dintre d-vóstre, care se intr'unésca sufragiele nóstre ale tuturoru, si astfelu cu totii, strinsu uniti si uitandu ori-ce vrajba séu deosebire de partida, se damu concursulu nostru pentru resolvarea acestei grave cestiuni, dela care depinde linistea scumpei nóstre patrie.“ — Se procede apoi la votare si se proclama presiedinte d. C. Bozianu, care a intr'unitu 33 voturi in contra la 23 date d-lui M. C. Iepureanu, din 57 votanti, fiindu si 1 bila alba. De vicepresiedinti se alegu apoi d. G. Lec'a cu 35 si d. Petru Opranu cu 34 voturi. — In sedinti'a urmatóre d. C. Bozianu ocupandu fotoliulu de presiedinte a rostitu urmatórele cuvinte: „D-loru senatori! Ve rogu se binevoiti a primi antaiu multumirile mele recunoscétóre, pentru cá ati binevoitu a imi incredintiá directiunea desbateriloru d-vóstre, fórté delicate in inpregiurarile actuale. Sunt datoru se ve declaru, cá- in ceea ce privesce biurolu, nu am nici o opiniune politica; singur'a opiniune ce voiu avé este observarea regulamentulu, spre a se poté face desbaterile libere si cu ordine. In ceea ce privesce opiniunile mele, d-loru senatori, sunt ceea ce am fostu totudeauna; imi conservu opiniunile mele independente. Eu n'am facutu pactu cu nici o partida politica. Principiele mele sunt liberale si voiu aperiá totudeauna principiele liberale.“ (Aplause.)

— Relative la situatiunea finantiara a României cetimu in „Curierulu finantiaru“ urmatórele:

„Unu faptu inportantu si magulitoru totu deodata pentru ori ce romanu, este frumósá tinuta ce au valorile nóstre de statu, si atitudinea loru firma spre o urcare continua si constanta. Regularitatea cu care Români'a, si-a indeplinitu obligatiunile sale contractate in strainetate, onestitatea si promptitudinea cu care a achitatu dobandile si amortismentele datoriei publice, mai multu de cátu ori care altu statu din Europ'a, a facutu cá tesaurulu romanu se inspire o mare si legitima incredere in strainetate, cá, capitalurile straine se prefere in fine scrisurile romane inaintea ori carora altele. De aceia amu avutu a constatá de cátu va timpu ca, pe candu alte valori straine stau pe locu, acelea ale nostre si-au luat unu aventu puternicu, unele tindendu a ajunge „al pari“ altele intrecéndu'lu dejá de multu cu 2, 3 si 4%. Astfelu „domenialele“ nóstre cotédia adi in piatia 104, si totulu lasa se credemu ca voru atinge in curendu 105; „ruralele“ se cauta si ele cu 101 si 101½; „rent'a romana“ isi urmédia asemenea cursulu seu de urcare reluatu dilele trecute; ea cotédia la Paris 72 manifestandu tendintia de a o aflá in septaman'a viitóre la 73 si 74. Inprumutulu municipalu 8% apropia domeniialele; elu face 102½ si 103, cu tendintie de urcare.“

ACADEMIA ROMANA.

Sesiunea extraordinara.

Procesulu-verbalu Nr. 1.

Siedinti'a din 23 Maiu st. v. 1879.

(Urmare.)

4. D-nu Odobescu, care inca din anulu trecut tiparise prin transcriptiune cu litere latine textulu *Pravilei cele mici dela Govara* (1640) n'a scosu inca la lumina acelu volumu, voindu mai antaiu se completiede unu studiu limbisticu pe care l'a continuatu in a. c. incepéndu publicarea textulu, pana acum ineditu alu traductiunei romanesci ce vestitul Udriste séu Orest Nasturelu a facutu de pe *Viati'a santiloru Varlaam si Ioasaf*, care in consideratiune, cá este o opera capitala a ilustrulu stramosiu alu fericitul nostru donatoru generalu C. Nasturelu Herescu si cá unu convenitu omagiu datu acestei luminate, patriotice si generóse familii romanesci, delegatiunea a admisu se fia tiparita cu textu chirilicu si transcriptiune cu litere latine in conditiunile unei frumóse editiuni. Acésta tiparire inceputa se continua cu tota ingrijirea si precautiunea necesarie.

5. Dela d-lu G. Baritiu, care insusi ne va aduce

lamuriri mai precise despre lucrare sa, avemu sciintia cá a si dispusu tiparirea *Catehismulu romanescu a lui Racoti*.

6. Tiparirea Psaltirei lui Dosoteiu inca nu s'a executatu, fiindu cá abia s'a decopiatu manuscriptulu.

7. Primindu-se acum, de câteva septemani numai dela Petersburg manuscriptulu originalu a lui Cantemiru intitulatu: „*Incrementa atque decrementa aulae otomanice*“ 4 volume scrise in limb'a latina cu numeróse citate arabe, delegatiunea a pusu in lucrare a se decopii partile scrise latinesce si remane se chibsuimu inpreuna dispoziitiunile privitóre la transcrierea citatelor arabe.

8. Conformu dispoziitiuniloru ce s'au luat anulu trecut, in privinti'a tipariloru Cantemiriane, domnulu Odobescu a pregatitu o editiune a *Istoriei ieroglifice*, care de si este tiparita gat'a in 31 de cóle, nu s'a datu publicitatii remanendu inca se se faca de catra d-lu Editoru o precuventare explicativa si unu glosariu alu limbei din acestu opu interesantu. Insusi d-lu Odobescu va relatá mai cu de amaruntulu despre acésta lucrare.

Asemenea s'a facutu tiparirea in 2 cóle cu numeróse stampe xilografice a extractelor din *Colectanea orientalia*; éra *Vita Constantini Cantemiri* se afla acum sub pressa fiindu intardiata din cauza, cá textulu originalu abia de cateva septemani numai a sositu din St. Petersburg. Trei cóle din trelsulu fiindu culesu si tiparite, este de prevediutu, cá intregulu opu va fi de vr'o 7 cóle.

D-nu Odobescu, care se ocupa de acésta publicatiune va relatá si despre tiparirea proiectata a corespondentiei principelui D. Cantemiru adusa din Russi'a de d-lu Tocilescu.

9. Cu tiparirea memoriulu d-lui Tocilescu despre *Vechii locuitori ai Daciei* ne aflamu inca in intardiare din cauza cá d-sa stremetendu-se la Paris a intardiatu cu revisiunea ultimelor cóle din lucrarea sa. D-lui insa acum de curéndu a trimisu jumetate din manuscripsulu seu remasu netiparitu, carele s'a si pusu subt pressa; éra restulu ilu promite in cursulu lunei viitóre.

10. Spre a ve dá o relatiune mai desvoltata despre starea bibliotecei nóstre, ve vomu supune raportulu bibliotecariulu actualu, marginindu-ne a mentioná cá cumperarea bibliotecei repaosatulu nostru colegu A. Papiu Ilarianu este unu faptu terminatu, éra cartile ce o conpunu s'au catalogisatu tóte dupa ordinea adoptata, remanendu numai a se asiedia într'unu armoriu specialu, care s'a comandatu pentru acésta.

11. Nu vomu trece la altu subiectu, fara a ve relatá cá executiunea monumentulu pe mormentulu repaosatulu nostru colegu Papiu, déca este inca in intardiare acésta provine din aceia, cá delegatiunea a crediutu de cuviintia se tractedie cu artisti speciali pentru facerea mai antaiu a unui proiectu corespundietoriu cu ideea monumentulu si cu meritele multu regretatei sale memorii.

12. Statiunea meteorologica dela Bradu inca nu s'a infintiatu, fiindu cá onor. dlu I. Ionescu, membru onoraru alu societatii dela a carui bunavointia depindea instituirea ei, nu a respunsu inca in modu formalu de primesc sarcin'a si de se prinde a regulá functionarea statiunei.

13. Colectiunea de monete si medalii, dupa ingrijirile fundatorelui seu d-nu D. Slurdza s'a inavutitu cu dicee bucati monete dela Petru Musiatu care au costatu 88 lei.

14. Pentru cumperarea de carti de si in anulu acesta nu s'a afectatu in budgetu nici o suma, cu tóte aceste dupa notele primite dela d-nii Laurianu si Odobescu despre nesce carti comandate mai d'inainte pentru trebuintiele societatiei, delegatiunea a dispusu a se respunde valórea loru, care inse nu trece preste sum'a de 145 lei 20 bani.

15. Galeri'a de portrete ale membriloru incetati din viétia astadi este completa: ultimele patru portrete, adeca ale repaosatiloru: Cozacovii, A. Hasdeu, Gh. Munteanu si Strajescu, au fostu executate si le poteti vedea pe paretii salei nóstre de intr'unire, asiediate in cadrele ce s'au confectionatu acum in Bucuresci, dupa modelulu acelor aduse anulu trecut dela Vien'a si inca cu pretiuri reduse.

16. Relativu la starea proceselor ce delegatiunea a fostu insarcinata a urmari, se afla in fericit'a situatiune de a ve refere, cá ele sunt pe cale multiumitóre, atatu acelu cu epitropi'a defunctulu Mateescu, cátu si acelu cu epitropi'a Sf. Vineri, primul aperiutu de colegulu nostru V. D. Maniu si secundulu de renumitul nostru jurisconsultu d. C. Bosianu, s'au cascigatu la priin'a instantia de catra societatea nóstra si se afla in stare de apelu.

Acésta fiindu, d-loru colegi, lucrarile de care s'au ocupatu delegatiunea dela despartirea nóstra pana astadi, adeca aprópe de trei luni inainte de terminulu de ordinaru fixatu pentru raportunile de genulu acesta, ea le aduce la cunoscintia D-vóstra, felicitandu-se de a vedea acésta institutiune radicata la rangulu ce merita si urandu-i zelu, activitate si succesu, care se'i permita glori'a si onórea.

D-nu presiedinte anuncia parerea, cá Adunarea se numésca o comisiune, care se revisuiasca statutele spre ale pune in acordu cu legea.

D. V. Maniu, cerendu cuventulu, dice cá crede momentulu oportunu a face o propunere de prioritate, adeca: cá inainte de a numi acésta comisiune, societatea se chieime in sinulu seu pe membrii actuali, alesi chiar' dela inceputulu societatiei academice, cari inse de cátu-va timpu, din diferite inpregiurari póte, nu iau parte la siedintiele societatiei si anume pe d-nii: Melchisedecu actualulu episcopu de Romanu, pe d-nu V. Alexandri si pe d-nu T. Maiorescu, in consideratiune cá chiar' de voru fi demissionatu, dar' dupa usurile altoru societati de asemenea natura nu sunt demissionabili.

Dupa óre-cari discutiuni, se supune o propunere a d-lui Dim. Sturdza, sustnuta de d-nii Papadopolu Calimah, Odobescu si Maniu, in urmatóreá copriudere:

„Parintele episcopu Melchisedecu si d-nii V. Ale-

„xandri si T. Maiorescu, membrii actuali ai societatiei, se fia chiamati a luá parte la lucrarile nóstre.“

D-lu presiedinte, punendu la votu pe fia-care din membrii mentionati in parte si obtinendu majoritatea legala, se decide cá prin organulu delegatiunei, numitii membri se fia invitati a luá parte la lucrarile Academiei.

D-nu presiedinte comunica o scrisóre a domnulu cavaleru Ioanu de Puscariu, prin care multiumesce societatiei ca l'a prenumeratu intre membrii sei onorari si o felicitia pentru constituirea ei in Academie romana.

Adunarea ia actu.

Or'a fiindu inaintata, se ia decisiunea sumarie, cá siedintiele se se tina diminéti'a la 8 óre si jumetate, si numai pentru a dóu'a di, 24 Maiu, se se tina la 8 óre si jumetate séra.

Presiedinte, *Ioanu Ghica*.

Secretaru, *Sionu*.

Sciri diverse.

— (Crud'a mórté) éra si a stinsu viétia unei nobile matróné romane, care in lung'a sa viétia nu a cunoscutu alta placere, decatu aceea de a'si implini datorintiele ei sacre de sotia, mama si romana in sensulu celu mai idealu alu cuventulu. Acésta femeie a fostu d-na

Paraschev'a G. Nica nasc. *Bómbenu*, care a repaosatu in Brasiovu in 2/14 Iuniu, dupa unu morbu greu si indelungatu in alu 77 anu alu etatii sale.

Pe repaosata o deplangu jalnici fii Dr. Constantinu Nica si Dr. Teodoru Nica, precum si ficele Zoe maritata Teodoru Ciurcu si Mari'a maritata Secareanu, inpreuna cu numerosii consangeni.

Fia-i tierin'a usióra si suvenirea neuitata!

— (Lulu omórtu de Zulusi.) O depesie telegrafica oficiósá venita dela London anuntia, cá uniculu fiu alu imperatulu Napoleonu III a fostu omórtu de Zulusi, cu ocasiunea unei recunósceri pe care o intreprinse cu cátiva oficiari englesi. Mórtéa principelui Lulu este o lovitura mortala pentru partid'a bonapartistiloru din Franti'a, cari in tempulu din urma provocara scandale mari in parlamentulu francesu.

— (Dela curtea romana.) Joi'a trecuta pe la 11 óre diminéti'a Domnitoriulu Carolu a primitu in audientia oficiala pe E. Sa D. siambelanu de Falbe, tramisu extraordinariu si ministru plenipotentiaru alu M. S. Regelui Danemarcei. E. Sa, fiindu de fatia d. ministru de esterne a inmanatu principelui Carolu scrisorile regelui Danemarcei, prin care ii multiumesce, cá i-a notificatu independenti'a României si lunandu actu de acésta, ilu felicita. E. Sa, mai fiindu insarcinat a remite Domnitoriulu si marele cordonu alu ordinulu „Elefantulu“ depuse in manile suveranulu României insemnele acestui ordinu regalu, insocite de o a dóu'a scrisóre din partea Regelui. — In 1 Iuniu A. S. R. Domnulu a datu in onórea Escel. Sale d-lu siambelanu de Falbe la palatulu din capitala unu prandiu de gala, la care au fostu invitati Metropolitulu-Primatu alu României, d-ni ministrii, presiedintii corpuriloru legiuitóre, d-nu tramisu extraordinariu si ministru plenipotentiaru alu României pe lenga inalt'a Pórta, principele Grigore Brancovénu, care a implinitu missiunea extraordinaria langa Regele Danemarcei s. a. s. a. peste totu 50 persóne. A. S. R. Domnulu, care portá ordinulu Elefantulu, a redicatu cu acésta ocaziune unu toastu in senatatea regelui si reginei, in prosperitatea regatulu si in onórea armatei Danemarcei.

— (Tarif'a calei ferate Brasiovu-Ploesci) s'a ficsatu in modulu urmatoriu: Pretiulu dela Brasiovu la Predealu: Clas'a I 1 fl. 69 cr., Cl. II 1 fl. 18 cr. Cl. III 84 cr. Pretiulu dela Predealu la Sinaia. Cl. I 3 franci 45 centime, Cl. II 2 fr. 60 cent., Cl. III 8 fr. 50 cent. Petiulu dela Predealu la Bucuresci Cl. I 25 fr. 35 cent., Cl. II 20 fr. 95 cent. Cl. III 12 fr. 65 cent. — Dela Brasiovu mergu vagónele pana la Sinaia. Dela Sinaia pana la Campin'a, transportulu se face prin diligentiie si dela Campin'a (Podulu vadului) pana la Ploesci merge ér' carulu feratu. La Predealu se opresce trenulu 35 minute, la Sinaia este o oprire de 4 óre. Din Brasiovu pléca trenulu la 7 óre 39 min. dimín., ér' dela Sinaia sosesc la 7 óre 6 min. séra in Brasiovu. Regulele privitóre la transpórté nu s'au schimbatu, prin urmare fiacare calatoriu trebuie se fia prevediutu cu documentele necesare. La Predealu tacsele pentru line'a romana se platescu in auru séu in franci, dela Brasiovu la Predealu in valuta austriaca. La gar'a dela Brasiovu se liberéza bilete numai pana la Predealu. Marfuri se primescu la gar'a dela Brasiovu deocamdata numai pana la Predealu. „Gaz. Trans.“

— (Convocare.) Adunarea cercuala a despartimentulu VII-lea alu asociatiunei transilvane se convocá prin acésta pe Domineca, in 6 Iuliu st. n. a anului curinte d. amédi la 2 óre in opidulu Rosia-

montana, la carea avemu onórea a invitá pe toti cei ce se interesé dia de cultur'a nationala.

Abrudu. in 10 Iunie 1879.

Comitetulu cercualu:

A. Filipu, directoru.

Ioane Ternoveanu, secret.

— (O sententia solomnica). Corespondintele din Constantinopole alu diarului „Golos“ povesteste urmatórea picanta istoriára de serailu: Frumós'a socia a lui Cafegi pasia Mahmud Efendi s'a dusu intr'una din dilele acesteia in satulu Keflikói situatu intr'o vale romantica intre Terapi'a si Buiukdere, unde isi dedese rendez-vous cu Raif bey, adjutantulu Sultanulu. Inamorati se delectau subt umbr'a plataniloru cá in paradisulu profectulu si nici prin gandu nu le trecea, cá barbatulu insielatu trimisese politi'a in urm'a femeiei sale. . . . Deodata politi'a vine si sparia pe inamorati in momentele loru cele mai dulci! Scandalu! Frumós'a turcoica scapa inse prin fuga din manile politiei si nu póte fi dusa cu sil'a la barbatulu ei. Candu Sultanulu Abdul Hamid afla acésta istoria, chiama la densulu atatu pe sociulu, catu si pe amantulu frumósei femeii si se adresa loru cu urmatórele cuvinte: „Voi amendoi sunteti scosi din serviciulu meu. Tu, Raif pentru cá i-ai furatu nevast'a, ér' tu Mahmud, pentru cá ai lasatu se ti-se fure nevast'a. Celu ce fura nevast'a altuia, póte se-mi face si mie acésta, ér' celu care nu-si padiesce propri'a sa femeie, acela nu-mi póte padi nici caféu'a mea.“ Cuvintele din urma erau adresate lui Cafegi pasia, alu carui servitiu consta, dupa cum se scie, in a servi Sultanulu caféu'a. (Romanulu).

— (Unulu din cei mai bogati greci din Romani'a scrie „Rom. Libera.“ e si d-lu Xantos. D-lui avea unu frate mai mare numitu Anastase, cu destula sciintia la gramatologia. Acestu frate alu d-lui M. Xantos avea o mare si frumósa biblioteca. Elu a muritu si dupa mórtea lui fratele seu a vendutu acésta biblioteca, prin cantaru, la jidani, cá bacanii se rupa cartile si se vendia in ele brandia si masline. Da, a vendut'o la jidani, in locu se o daruiesca scóleloru patriei lui natale séu — déca acésta 'lu costá prea multa ostenéla — bibliotecei statulu romanu!

— (Mostenitorulu de tronul alu Italiei arestatu). Miculu fiu alu regelui Italiei dilele trecute s'a jucatu cu mic'a sa amica, fic'a marcusei de Monterno, si in mani'a-i copilarésca a disu: „De asiú fi rege, te asiú decapitá.“ Regele audindu acésta, cá se-lu desvetie de asemenea espectoratiuni, l'a condamnatu la arestu pe 8 dile. Indesiertu s'a rugatu regin'a Margareta, miculu tiranu n'a capetatu gratia. „Famili'a“

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

(Urmare.)

Capitolulu IV.

Despre sclavie.

De órece nici unu omu nu are o auctoritate naturala asupra deaprópelui seu si de órece fortia nu produce nici unu dreptu, astfeliu conventiunea remane cá basa a ori ce auctoritati legitime intre ómeni.

Déca unu particularu, dice Grotius, póte se'si alienese libertatea si a se face sclavulu unui domnu, pentru ce se nu si-o póta aliená si unu poporu întregu si a se supune unui rege. Acésta constructiune contine câteva cuvinte ecuivoce, cari au lipsa de explicatiune; dara noi ne vomu tienea numai de acela de a aliená. Cuventulu aliená insemnésa a doná séu a vinde. Candu cineva inse se face sclavulu altuia nu se donésa, ci se vinde celu putinu pentru subsistenti'a sa: dara unu poporu pentru ce se vinde elu? Departe de a oferi unu rege subsistentia supusiloru sei, din contra o primeste elu pe a sa dela densii si precum dice Rabelais: „unu rege nu traieste dela putini“. Supusi isi donésa deci persón'a, subt conditiune de a li se luá si averea loru? Nu sciu, ce le mai remane apoi de conservatu.

Se va dice, ca despotulu asigura supusiloru sei pacea civila. Fia; dara ce profita ei, déca aviditatea lui nesatiósa si vecsatiunile ministriloru sei ii desolésa mai multu, decâtu o ar potea face dissensiunile dintre ei? Ce profita ei, déca chiaru acésta pace este una din miseriele loru? Si in inchisóre traieste cineva in linisce: este inse acésta de ajunsu pentru de a se simti fericitu? Grecii, cari au fostu inchisi in pescerea Cicopoliloru traiau linisciti acolo, in asteptare de a le veni si loru rendulu se fia devorati.

A dice, ca unu omu se donésa gratuitu, este a dice unu ce absurdu si neconvenabilu: unu astfeliu de actu este nelegitimu si nula, pentru ca celu ce o face nu este cu mintea intréga. A dice aceeaasi despre unu poporu întregu insemnédia, a

presupune unu poporu de nebuni: éra nebuni'a nu ofere nici unu dreptu.

Candu cineva ar fi in stare se se alienese pe sine insusi, elu nu póte aliená si pe copii sei. Ei sunt nascuti cá ómeni si liberi, éra libertatea le apartiene loru si niminea altulu nu póte dispune de ea, de cátu numai ei. Mai inainte de a fi ajunsu ei in etatea ratiunei, tatalu póte contractá conditiuni pentru conservarea loru, pentru bunastarea loru, dara elu nu ii póte dá in modu irevocabilu si fara conditiune; pentru ca o astfeliu de donatiune este in contra scopuriloru naturei si trece preste puterea parintésca. Pentru cá unu gubernu arbitraru se póta fi legitimu, ar trebui cá la fiecare generatiune noua se depinda dela poporu déca voieste se ilu primésca séu se ilu refuze: atunci inse acestu gubernu nu ar mai fi arbitraru.

A renuntiá la libertate insemnésa, a renuntiá la calitatea sa de omu, la drepturile omenimei si chiaru la datorintiele sale. Pentru celu ce renuntia la tóte acestea nu esista nici o recompensatiune. O astfeliu de renuntiare este incompatibila cu natur'a omului si celu ce rapeste ori ce libertate a vointiei sale, acela detrage totuodata actiuniloru sale si ori ce moralitate. In fine, este o conventiune vana si contradictorie a admite, pe de o parte o auctoritate absoluta, éra de cealalta o supunere nelimitata. Nu este óre claru, ca cineva nu se angajésa la nemicu fatia de acela, dela care este in dreptu a pretinde totu? Si acésta singura conditiune fara ecuivalentu, fara schimbu nu coprinde ea óre nulitatea actului? Pentru ca, ce dreptu póte avea sclavulu meu fatia de mine, déca totu ce are elu este alu meu si dreptulu seu este alu meu, acelu dreptu alu meu in contra mea este unu cuventu, ce nu are nici unu sensu.

Grotius si ceilalti deriva din resbelu o alta origine a pretinsului dreptu de sclavia. Dupa densii, invingetoriulu avendu dreptulu de a ucide pe celu invinsu, acesta póte se isi rescumpere viati'a cu pretiulu libertatii sale; o conventiune acésta cu atátu mai legitima, de órece profita ambele parti.

Dara este claru, ca acelu pretinsu dreptu de a ucide pe celu invinsu, nu resulta din nici-o maniera a starei de resbelu. Chiaru singuru si numai pentru ca ómeni traindu in starea loru de independintia primitiva, nu se gasescu intre ei in raporturi asia de constante, pentru de a constitui nici starea de pace, nici aceea de resbelu din care cauza nici nu sunt inamici naturali. Nu raportulu dintre ómeni, ci acela alu obiectelor conditionésa resbelulu si fiindu ca resbelulu nu se póte naste din simple relatiuni personale, ci singuru numai din relatiuni reale, de aceea resbelulu privatu intre omu si omu nu póte esistá, nici in statulu naturei, unde nu esista nici o proprietate constanta, nici in statulu socialu, unde totulu se afla supusu auctoritatii legiloru.

Combaterile particulare, duelurile si luptele ocasionale sunt niste acte, care nu constitue o stare stabila si relative la luptele private, auctoritate prin institutiunile lui Ludovicu IX regele Franciei si suspinse prin pacea divina, apoi ele sunt abusuri ale gubernului feudale, sistemulu celu mai absurdu ce au potutu esistá vreodata, contrariu ori carei politice sanetóse.

Resbelulu deci, nu este o relatiune intre omu si omu, ci o relatiune intre Statu si Statu, in care particularii nu sunt inamici, decâtu numai in modu accidentalu, nu in calitate de ómeni, nici cá cetatieni,* ci cá soldati; nu cá membrii ai patriei, ci cá aparatori. In fine ori ce Statu nu póte avea alti inamici, decâtu érași alte State si nu ómeni, de órece intre lucruri diverse nu se póte ficsá nici unu raportu adevératu.

*) Romani, cari au intielesu si au respectatu dreptulu resbelului cá nici o alta natiune din lume, au dusu scrupulositatea atátu de departe in privintia acésta, in cátu unui cetatienu nu i érá permisu a servi cá voluntaru, fara de a se fi angajatu expresu in contra inamicului si inca numindu'lu. O legiune in care Cato fiulu, servea pentru prim'a óra cu armele subt comand'a lui Popiliu, avendu a fi reformata, Cato tatalu scrise lui Popiliu, ca déca doreste cá fiulu seu se continue a servi subt comand'a lui, se ilu face a depune de nou juramentulu militar, fiindu ca celu dintaiu fiindu anulat, elu nu mai póte purtá armele in contra inamicului. (Cic., de Off., lib. I, cap. 2.) Si acelasu Cato scrise fiului seu se se padiésca bine de a intrá in lupta, mai inainte de a fi depusu juramentulu de nou. Sciu, ca mi se va potea opune la acésta asediarea Clusiuului si alte fapte particulare, inse eu citesu numai legile si datinele. (Tit. — Liv., lib. V, cap. 35—37.) Románii sunt singurul poporu, care au avutu legi asia de frumóse si uniculu, care le au calcatu asia de putinu.

Not'a lui J. J. Rousseau.

Acestu principiu este conformu maccimeloru stabilite in tóte tempurile si pracsei constante a tuturoru popóraloru civilisate. Declaratiunile de resbelu nu sunt propriu disu avertismente ale poteriloru, cátu a subiectelor din cari se compunu. Strainulu, fia elu rege, unu particularu séu unu poporu, care despóie, ucide séu tiene prinsu pe cetatieni, fara de a fi declarat resbelu principelui, nu este unu inamicu, ci unu brigantu. Chiaru in decursulu resbelului, unu principe iubitoru de dreptate, intratu in tíera inamicului ia in posesiunea sa totu ce apartiene publiculu, respectandu persón'a si bunurile particulare; elu respectésa drepturile pe care sunt basate si ale sale. Scopulu resbelului fiindu destructiunea Statulu inamicu, cineva este in dreptu a ucide pe aparatori, candu ei se afla cu arm'a in mana; inse indata ce ei depunu armele si se supunu, incéta de a mai fi inamici séu instrumente ale inamicului, ei redevinu érași simpli ómeni si cineva numai are nici unu dreptu la viati'a loru. Câteodata cineva póte nimici unu Statu fara de a ucide unu singuru membru alu seu: resbelulu inse nu ofere nici unu dreptu, care nu ar fi necesaru pentru ajungerea scopulu seu. Acestea principii nu sunt acelea ale lui Grotius. Ele nu sunt basate pe auctoritatea poetiloru, dara ele deriva din natur'a lucrurilor si se basésa pe ratiune.

Dreptulu de cucerire nu are alta basa, decâtu legea celu mai tare. Déca resbelulu nu dá invingetoriulu dreptulu de a macelari popórale invinse, apoi acestu dreptu, pe care nu'lu are, nu póte se implice pe acela, de a le subjugá. Numai atuncea are cineva dreptulu de a ucide pe inamicu, candu nu ilu póte face sclavu. Dreptulu de a ilu face sclavu nu deriva deci din dreptulu de a ilu ucide: este deci unu schimbu nedreptu a i vinde pentru pretiulu libertatii sale viatia sa, la care cineva nu are nici unu dreptu. Este deci claru, ca voindu cineva se stabilésca dreptulu de viatia si de mórte pe dreptulu de sclavie si dreptulu de sclavie pe dreptulu de viatia si mórte se invertu intr'unu cercu vitiosu.

Voindu chiaru a admite acelu dreptu teribilu de a ucide totu, totusi dicu, ca unu sclavu facutu in resbelu, séu unu poporu cuceritu, nu este obligatu la nemicu altu, fatia de domnulu seu, decâtu a ilu ascultá numai pàna candu este fortiatu la acésta. Luandu' i unu ecuivalentu pentru viatia sa, invingetoriulu nu i-au facutu nici o gratie: in locu de a ilu ucide fara de nici unu folosu, l'au ucisu in folosulu seu. Departe deci de a fi castigatu vre-o auctoritate legata de fortia asupra lui, starea de resbelu esista intre ei cá si mai inainte, fiindu chiaru relatiunile loru efectulu ei si exercitiulu dreptulu de resbelu nu presupune nici unu tractatu de pace. Ei au incheiatu o conventiune. Fia; dara acésta conventiune departe de a face se incededie starea de resbelu, din contra presupune continuarea ei.

Astfeliu, din ori ce punctu de vedere s'ar considerá lucrulu, dreptulu de sclavie este nulificatu, nu numai pentru ca este nelegitimu, ci pentru ca elu este absurdu si nu insemnédia nemicu. Aceste cuvinte: sclavie si dreptu sunt contradictorie, ele se eschidu mutualu. Dice-se urmatórele cuvinte, din partea unui omu altui omu, séu din partea unui omu unui poporu, ele in totudéuna voru fi unu non-sensu: Eu incheiu cu tine o conventiune cu totulu in defavorulu teu si cu totulu in profitulu meu, pe care eu o voi observá pàna candu imi va placea mie si pe care tu o vei observá pàna candu imi va placea érași mie. (Va urmá.)

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 19 Iunie.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.48 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.24 1/4 „
Imperialu rusescu	„	9.35 „
Moneta germana de 100 marce	„	56.95 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira tureésca	„	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	— „

UMRATH & COMP. in PRAG'A,

fabricanti de maschine agricole (69) 9—20

se recomanda prin specialitatile loru, renumite prin esecutarea loru fórte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Maschiniloru loru de treieratu de mana si cu verteu

dela 1 pana la 8 poteri de cai séu boi atatu locomobile catu si stabile. Mai in colo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciururi pentru bucate, taiatóre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Catalóge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco.